

Sisällys

Esipuhe	11
---------------	----

Osa 1

Mitä ADHD on?

Kokemuspuheenvuorot

ADHD-oireisten lasten äiti kertoo	17
ADHD-oireinen nuori kertoo	25
ADHD-oireinen aikuinen kertoo	29

Irma Moilanen

1 ADHD	35
Oireet	35
Liitännäishäiriöt	36
Mistä ADHD johtuu?	37
Diagnosointi	38
Ennuste	42

Sami Leppämäki

2 ADHD:n alatyypit ADD	45
ADD vai ADHD?	46
Hoito	49
Diagnosointi tärkeää	50

Tuija Aro

3 ADHD itsesäätelykyvyn vaikeutena	51
Itsesäätelyn kolme ulottuvuutta	52
Itsesäätelykyvyn kehitys.....	53
Itsesäätelyn vaikeudet	59

Sauli Suominen

4 ADHD – sosiologinen näkökulma	65
Tieteellisten tulkintojen erilaisuus.....	66
Ristiriitaiset kasvatusnäkemykset.....	70
Vaarana leimautuminen	71
Vahvuudet ja vaikeudet huomioitava.....	73

Osa 2

ADHD:n hoito ja kuntoutus

Anu Kippola-Pääkkönen

5 Hoidon ja kuntoutuksen monimuotoisuus	79
Hyvinvointia ja toimintakykyä tukeva kuntoutus	79
Kuntoutuksen määrittelystä	81
Kuntoutusprosessi	82
Kuntoutus elämänkaaren eri vaiheissa.....	86
Kannattaako kuntoutus?	87

Irma Moilanen

6 Lääketieteellinen hoito ja kuntoutus.....	89
Työryhmätyöskentely.....	89
Lääkehoito	90
Suositus hoidon porrastuksesta.....	92

Silve Serenius-Sirve ja Anu Kippola-Pääkkönen

7 Psykososiaaliset hoito- ja kuntoutusmuodot 95

Tiedon jakaminen ja ohjaus (psykoedukaatio).....	96
Vanhempainohjaus	98
Tilanteiden, tehtävien ja toimintojen jäsentäminen (strukturointi)	99
Kasvatuksellinen kuntoutus.....	100
Käyttäytymishoito (kognitiivis-käyttäytymisterapeuttinen lähestymistapa).....	101
Toimintaterapia.....	102
Neuropsykologinen kuntoutus	103
Neuropsykiatrinen valmennus (ADHD-valmennus, -ohjaus, -coaching, -koutsaus)	105
Sopeutumisvalmennus.....	107
Psykoterapia	108
Puheterapia	109
Fysioterapia	109
Lastensuojelu lapsen ja perheen tukena	110
Ammatillinen kuntoutus	111
Muut tukitoimet	112

Sauli Suominen

8 Palveluohjaus pähkinänkuoressa..... 115

Mirjami Koivunen ja Anna-Elina Pajunen

9 Vertaistuki ADHD-oireisten ja heidän lähipiirinsä voimavarana 117

Vertaistuen muodot.....	118
Vertaistuen merkitys	120
Kokemuksia ADHD-oireisten vertaistukiryhmistä.....	122
Vertaistuen pulmia ja käytännön ratkaisuja.....	127
Vertaistuen mahdollisuudet.....	129

Tietoa ja tukea lasten, nuorten ja aikuisten arkeen

Irma Moilanen

10 Lapsen ADHD	135
Ilmeneminen	135
Diagnosointi	138
Liitännäishäiriöt	140
Hoito ja kuntoutus	144

Silve Serenius-Sirve ja Anu Kippola-Pääkkönen

11 Lapsen tukeminen kotona, päivähoidossa ja muissa ryhmätilanteissa	153
Toimiva vuorovaikutus	155
Myönteisen käyttäytymisen lisääminen arjessa	157
Johdonmukaisuus päivittäisissä toiminnoissa	162
Fyysisen aktiivisuuden purkaminen liikkuen	169
Ohjelmoitu tekeminen ja vapaa oleminen tasapainossa	170
Siirtymätilanteissa tukeminen	174
Vanhemmuuden voimavarat	177

Vesa Närhi

12 ADHD-oireinen lapsi koulussa	179
Miten suhtautua ADHD-oireiseen oppilaaseen?	180
ADHD erilaisten taitojen näkökulmasta	182
ADHD-oireisen lasten tukeminen koulussa	188

Teija Jalanne

13 Ikkuna luokkahuoneeseen	193
Ympäristö	194
Struktuuri	196
Palaute	204

Anu Raevuori

14 Nuoren ADHD	211
Ilmeneminen	211
Diagnosointi.....	212
Liitännäishäiriöt	214
Hoito.....	219
Nuoruuteen liittyvät haasteet	224
Arjessa huomioitavaa.....	229

Tuula Palomäki-Jägerroos

15 ADHD-oireisen nuoren opintojen tukeminen peruskoulun jälkeen	231
Opiskelukyky	232
Kyky selvitä arjessa	235
Oppimista tukevat opetusjärjestelyt.....	237
Koulutusvaihtoehtoja peruskoulun jälkeen	243
Opinnot ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa.....	246
Kohti omannäköistä tulevaisuutta	248

Sami Leppämäki

16 Aikuisen ADHD	253
Esiintyvyys	253
ADHD:n tutkiminen	255
Hoito ja kuntoutus.....	265

Anne Lehtokoski

17 Omien vahvuuksien löytäminen – vinkkejä ADHD-oireisille aikuisille ja heidän lähipiirilleen	267
Työelämässä menestyminen ja uuden oppiminen.....	268
Arjen ja talouden hallinta.....	272
Parisuhde ja vanhemmuus	275
Riippuvuuksien ehkäisy	278

Aikuistuneen ADHD-oireisen lapsen tukeminen.....	279
Helpotusta arkeen neuropsykiatrisesta valmennuksesta	281
<i>Virpi Dufva</i>	
18 ADHD-oireisen lapsen isovanhemmille	283
Vinkkejä	283
Tietoa ja tukea.....	285
Kirjoittajat	287
Lisätietoa	291